

SIGNALER

Medlemsblad for Rolf Jacobsens Venner | 2•2025

MERETE MORKEN ANDERSEN

– Vi har Mjøsa | 6

Vinduslys, øyemål

og Rolf Jacobsens blikk | 10

KAJA SCHJERVEN MOLLERIN

I lavmælt lys | 13

**ROLF
JACOBSENS
VENNER**

ROLF JACOBSENS VENNER

Skappels gate 2
2317 Hamar

rolf-jacobsen.no

Styret:

Eva Arnseth (leder)
Hanne Lillebo (nestleder)
Jan Erik Haug (kasserer)
Tore Stenersen (sekretær)
Anne Lillevold Jacobsen (styremedlem)
Cecilie Werner Erichsen (varamedlem)
Gunnar Brox Haugen (varamedlem)

SIGNALER

Redaktør:

Hanne Lillebo

Design: Ann Avranden
Trykk: Printex
Opplag: 300

Redaksjonen takker de som har bidratt til dette nummeret av *Signaler*.

Stoff til neste nummer må være sendt redaksjonen innen 1. april:
post@rolf-jacobsen.no

Logoen til Rolf Jacobsens Venner er basert på Tom Gundersens tresnitt fra 1994.

INNHold

- 3 Lederen har ordet
- 4 Mitt Rolf Jacobsen-dikt:
Per Olav Sanner velger
«Pusteøvelse»
- 6 Merete Morken Andersen:
– Vi har Mjøsa
- 10 Merete Morken Andersen:
Vinduslys, øyemål og
Rolf Jacobsens blikk
- 12 Rolf Jacobsen:
Guds hjerte
- 13 Kaja Schjerven Mollerin:
I lavmælt lys
- 16 Nora Aschim:
Velkommen til
Nordisk poesifestival |
Rolf Jacobsen-dagene 2026!
- 18 Rolf Jacobsens svar til
Karolines norskoppgave

Følg Rolf Jacobsens Venner på **facebook!**

LEDEREN HAR ORDET

2025 ebber snart ut og det er tid for årets andre utgave av *Signaler*.

Jeg vil starte med et minne fra venneforeningens sommerfest på utescena på Domkirkeodden i august. Vi inviterte til et kåseri med skuespiller Wenche Medbøe om Rolf Jacobsen – og allsang. Kåseriet var basert på forestillingen *Kjente jeg deg?* Det ble en sterk opplevelse som berørte oss alle. Vel tretti var til stede, og mange uttrykte stor glede over Medbøes formidling av Jacobsens liv og diktene hans.

Anno museums pilotprosjekt *Forfattere i Hedmark* går mot slutten. Vi håper tiltaket blir permanent og at Anno finner en god organisering av arbeidet med å forvalte og formidle Hedmarks forfatterarv. Ikke minst håper vi at Rolf Jacobsen og andre forfattere med tilknytning til regionen vår blir godt ivaretatt.

Det er fremdeles usikkert om Skappels gate 2 blir en del av Annos forfattersatsing. Heller ikke i neste års budsjett har Hamar kommune lagt inn penger til istandsetting av første etasje til dette formålet. I stedet vil kommunen bruke 1,1 millioner på «enkel innvendig oppgradering av en leilighet i første etasje for å tilrettelegge for at bygget ikke står tomt», som det står i kommune-direktørens innstilling til handlings- og økonomiplanen. Samtidig skal det «tas hensyn til at Rolf Jacobsens leilighet i andre etasje er et viktig kulturminne med særskilte krav», heter det videre. Det presiseres at oppgraderingen ikke skal hindre en framtidig bruk av huset til andre kulturformål, dermed framstår det som om utleieleiligheten er en midlertidig løsning. Venneforeningen har på det sterkeste frarådet at det er leieboere i huset på grunn av Rolf Jacobsens leilighet og de uvurderlige samlingene som er der.

Vår bekymring er basert på erfaringer gjennom snart tretti år. Vi er ikke blitt hørt. Det som likevel er positivt, er at kommunen neste år fortsetter arbeidet med å rehabilitere Skappels gate 2, blant annet skal det legges nytt tak, og tilbygget med råteskader skal omsider rives og bygges opp igjen.

Hvordan kommunens administrasjon og politikere ser for seg forvaltningen av arven etter Rolf Jacobsen i Skappels gate 2, er høyst uklart. Vi håper Anno og kommunen fortsetter dialogen om Skappels gate 2 sin framtid og at den gir et positivt resultat.

Rolf Jacobsens Venner etablerte i 2007 det som i dag er Nordisk poesifestival | Rolf Jacobsen-dagene. Det blir festival også i 2026. Nora Aschim, festivalens nye daglige leder, skriver i dette nummeret av *Signaler* om noe av det vi kan se fram til. Jeg gleder meg, og håper å se mange av dere der også. Kanskje du vil være frivillig under festivalen?

8. mars, Rolf Jacobsens fødselsdag, markerer vi på tradisjonelt vis ved bysten utenfor Skappels gate 2. Det blir tale ved Inga Live Kippersund, og Tore Stenersen leser dikt.

Til dette nummeret av *Signaler* har biblioteksjefen i Hamar, Per Olav Sanner, valgt Jacobsen-dikt. To av innslagene i bladet tegner fine bilder av Rolf Jacobsen som person, slik han framsto overfor unge som var interessert i forfatterskapet hans. Vi presenterer også en tekst med utgangspunkt i diktet «Guds hjerte» som gir oss nye perspektiver.

God lesning!

Og så ønsker vi dere alle ei fredfylt jul og et riktig godt nytt år.

EVA ARNSETH

MITT ROLF JACOBSEN-DIKT

Utfordringen om å velge et dikt av Rolf Jacobsen, gikk denne gang til biblioteksjef Per Olav Sanner, Hamar bibliotek.

Flere diktvalg kan leses på venneforeningens nettsider: rolf-jacobsen.no

Per Olav Sanner velger «Pusteøvelse»

Rolf Jacobsens dikt «Pusteøvelse», fra samlingen med samme navn, utkom i 1975. Det året flyttet jeg til Hamar med familien min, etter å ha tilbrakt de første tre årene av livet mitt i Sveits. Tre år senere, i 1978, sendte NRK sciencefictionserien *Blindpassasjer*, skrevet av Jon Bing og Tor Åge Bringsværd. Denne fikk jeg mast meg til å se, selv om jeg var i yngste laget. Fortellingen om stjerneskippet «Marco Polo» gjorde et sterkt og varig inntrykk, og tente en livslang interesse for utforskningen av verdensrommet.

Utgivelsesåret for diktsamlingen *Pusteøvelse* danner slik sett et midtpunkt for en periode i mitt liv som – i barnehagealder – viste meg at verden var så mye mer enn Hamar og meg selv. Da jeg på 1980-tallet ble kjent med Jacobsens dikt, ble jeg umiddelbart glad i «Pusteøvelse». Diktet ga meg akkurat den samme fascinasjonen for universets mystiske uendelighet som grep meg da jeg så *Blindpassasjer*.

Mitt daglige arbeid som biblioteksjef på Hamar er et stykke unna eventyrene til besetningen på «Marco Polo», men likevel er verdensrommet aldri langt unna: På vei til jobb i dag avtalte jeg et intervju med den norske astronauten Jannicke Mikkelsen, som selv har kommet langt nok ut til å se russiske rakettnedslag i Ukraina ovenfra. Verdens stadige kriger og konflikter viser at vi mennesker ennå bare er ved begynnelsen av å forstå den store helheten, oss selv – og hverandre.

PUSTEØVELSE

Hvis du kommer langt nok ut
får du se solen bare som en gnist
i et sluknende bål
hvis du kommer langt nok ut.

Hvis du kommer langt nok ut
får du se hele Melkeveiens hjul
rulle bort på veier av natt
hvis du kommer langt nok ut.

Hvis du kommer langt nok ut
får du se Universet selv,
alle lysår-milliardenes sommer av tid,
bare som et lysglimt, like ensomt, like fjernt
som juninattens stjerne
hvis du kommer langt nok ut.

Og ennu, min venn, hvis du kommer langt nok ut
er du bare ved begynnelsen

– til deg selv.

– Vi har Mjøsa

Rolf Jacobsen har Mjøsa. Rett ut for vinduet på arbeidsværelset i Skappels gate 2, der han har bodd i en generasjon. Og han har togene susende nesten gjennom rommet og utsikt til parken.

Dikteren som har skrevet storbyens puls inn i diktene har den langsomme byen på Hedemarken i ryggen når han sitter på verandaen i sitt skjeve empire-hus.

Men det er ikke noen fjern diktertilværelse fra en ensom veranda han lever. Rolf Jacobsen har engasjert kunnskap om byen og planer og visjoner for «Hamar – storebroren ved Mjøsa».

Rolf Jacobsen er en beskjeden mann.

Det er ikke noe prangende over den lange skikkelsen bak skrivebordet i Skappels gate, ikke noe ved inngangsdøra til leiligheten i annen etasje over en smal blå og hvit trapp som forteller at her bor en av verdens ledende nålevende forfattere. Diktene er oversatt til 24 språk, blant dem serbo-kroatisk og gujarati. Dikteren har slips og hvite joggesko og iblant en liten mus som kikker fram på gulvteppet med svarte øyne.

Sentrum

En tingdikter er han blitt kalt. Rolf Jacobsen har hverdagstingene tett innpå seg i diktene sine, det er fortau og trafikklys, lyktestolper og rulletrapper. Men også det naturskapte, stjernetåker og myrer.

– Jeg har lenge vært en pendler mellom land og by, det er kanskje derfor jeg er blitt opptatt av denne brytningen mellom det naturskapte og teknikken, sier han selv.

– Storbyen opptar og fascinerer meg, men jeg vil nødig bli bofast der – Hamar har vært et rolig sted å bo. Her er jeg midt i Norge, Hamar er som et sentrum i landet. Når det gjelder norsk litteratur har ikke Oslo spilt noen rolle.

– Henter du inspirasjon på Hamar?

– Jeg har ikke skrevet et eneste dikt fra Hamar, men det betyr ikke at jeg ikke har hentet inspirasjon herfra. Mine dikt er skrevet fra et utsiktspunkt midt i Norge, ved Mjøsa. Jeg har bodd her mer og mindre fast siden 1949, jeg kjenner byen bedre enn de fleste, både som presseman og som medarbeider hos bokhandler Gravdahl. Jeg er slett ikke enig med dem som mener at Hamar er en stygg by. Hamar er ikke stygg. De fleste bygningene kommer fra samme tidsperiode, vi har to fine torg og parker å være stolte av. En tilreisende vil huske utsikten over Mjøsa, Ankerskogen, Domkirkeodden. Og ordføreren skal ha en blomst for Gågata, den er blitt en attraksjon.

Jeg er ikke nostalgiker, jeg mener ikke at alle gamle gårder skal stå. Men det er enkelte rivninger som ikke har vært bra for byen, for eksempel rivningen av Døveskolen og gamle Katta. Det ble gærn't.

Det er vi som har Mjøsa

Rolf Jacobsen sitter inne med detaljerte og nøyaktige kunnskaper om alt samtalen dreier inn på. Visste jeg at det var Cæsar som innførte venstrekjøringen? Høyrekjøringen kom med Napoleon. Både

FOTO: PER FLAKSTAD

– Mine dikt er skrevet fra et utsiktspunkt midt i Norge.

detaljene og de store linjene er med, anekdotene fortelles med smil i rynkene. Hvis blikket forsvinner ut av vinduet et øyeblikk er det tilbake med det samme – engasjert og tilstede. Rolf Jacobsen styrer intervjuet selv, avismannen skinner igjennom og vet hva som lar seg formulere i avis.

Landets største innlandsby

– Det aller viktigste med Hamar, det som gir byen særpreg, er beliggenheten. Det er vi som har Mjøsa. Ikke Gjøvik, ikke Lillehammer. Og hvis byens politikere noen gang hadde slått opp i Statistisk årbok ville de ha sett at Hamar står oppført som landets største innlandsby i innbyggertall. 30 000 innbyggere står oppført, Gjøvik har 13 000 og Lillehammer bare 12 000. At ikke det blir brukt i markedsføringen av byen! Vi er storebroren ved Mjøsa, det ligger store muligheter i denne byen.

Skappels gate

Rolf Jacobsen vet hva han snakker om. Han kjenner husene i byen, vet hvem som har bodd der, historiene bak dem. Hans eget hus, Skappels gate 2, er byens eneste empire-bygning. (Han staver ordet for meg, nøyaktighet i detaljene ...) Den sto opprinnelig på Skjelve, lensmannsgården på Nes, og ble flyttet av en driftig lensmann da Hamar ble by. Der hvor isvegen kom opp fra Mjøsa om vinteren ble den lagt, og var sentrum og byens beste forretningsbygg i årrekker. Borgermesteren har bodd her, gamle «Stikka» kom ut her. I dag rommer den fire familier og blir passet på av kommunen, gul og litt skjev med en veranda på veggen og barnetøy på klessnorene. Verandaen er for kvelder, på sommerdager står sola rett på og gjør det for hett.

– Kan du tenke deg, her ville kommunen

Det var Rolf Jacobsen som tegnet det første Hamarkartet. – Jeg gikk gatene til fots og tok det på øyemål ...

rive for noen år siden. Hugge ned trærne og bygge en gate. Tjuefem sekunder hadde de spart på veien ut mot Hamar Vest ved å legge veien her. Tjuefem sekunder. Som om det ikke fins andre veier å bruke.

Hamarkart

Det aller første Hamarkartet ble tegnet av Rolf Jacobsen. Det plukkes fram fra bokhyllene og viser et Hamar med helt andre dimensjoner enn nå.

– Tenk at Hamar ikke hadde noe bykart før jeg kom til Gravidahl. Det var etter-spørsel etter kart for turistene i butikken, og jeg satte i gang på egen hånd. Beingikk gatene og tok det på øyemål ... Kartet skulle jo vært fargelagt, men det ble for dyrt for bokhandelen. Salgsprisen var 2,60.

Visjoner

Rolf Jacobsen er opptatt av byen. Han har ikke bare kunnskap om den, han har planer og visjoner for Hamar. Til gratis benyttelse

for alle som har vilje og initiativ.

– Hemmeligheten ved Hamar er den fine strandlinja, sier han.

– Den er byens viktigste ressurs. Byen må trekkes ned til Mjøsa. Jernbanen ligger mellom byen og stranda, men togene ødelegger ikke. Togene skaper liv! Det er selskap i dem. Tenk så dødt det ville vært her uten togene –. Det ville ikke vært det samme.

Men det hadde kanskje vært en idé å legge jernbanen på stolper akkurat denne strekningen langs stranda, så vi får se Mjøsa fra byen. Og det er så moderne å legge «tak» over ting, som de gjør det i Oslo. Hvorfor ikke tak over godssporene på jernbanen? Så kunne bilene på brygga flyttes dit og vi kunne anlegge park helt ned til Mjøsa. Og med tiden kanskje det kunne bli et «lekeland» på Tjuvholmen.

– Og museene i Hamar – de ligger svært langt fra byen. Jeg kunne tenke meg et lite tog som kunne frakte turistene til

Domkirkeodden og Jernbanemuseet. Fire turer om dagen eller så. Et gummihjulstog!

Feriebyen

– Og på jernbanetorget – et fint torg – tenker jeg meg en modell av gamle Caroline fra Jernbanemuseet. Det stase-lige lokomotivet på en søyle, som en presentasjon av jernbanebyen Hamar for de tilreisende. Vi trenger i det hele tatt flere skulpturer. Her i byen må man jo gå på Vinmonopolet for å få sett byens zoologiske Vigelandspark på Utstillingsplassen. Alle dyrene der ute – de kunne vel flyttes inn til sentrum noen av dem? Der kunne de markere byen som det den er; et landbruks-sentrum.

Hamar kan bli «feriebyen ved Mjøsa», byen med de mange attraksjoner. Den er bare ikke markedsført skikkelig. Den kjente hotellmannen Blumenfeldt som bygget opp strandhotellet på Gjøvik sa til meg i et intervju en gang at «jeg skjønner meg ikke på Hamar – det er dere som har Mjøsa, og så utnytter dere det ikke!». Han hadde et poeng der.

En malerisamling trenger vi. Og først og fremst en Hamarbrosjyre med bilder som presenterer Hamar – landets største innlandsby. Men det haster! Vi må skynde oss før Rudshøgda tar all oppmerksomheten.

Nattåpent

– Det ryktes at det kommer ny diktsamling til høsten?

– Ja, jeg er i ferd med å avslutte en samling i disse dager. *Nattåpent* blir tittelen, jeg har pusset på den i vinter. Det mangler bare noen dikt nå. Den kan bli bra, tror jeg. Etter at kona døde ble det ikke mye skriving en stund. Men på forsommeren i fjor våknet livsåndene igjen i meg – denne samlingen inneholder bare nye dikt.

– Hvem skriver du for – oss? For deg selv?

– Jeg skriver for de som leser dikt. Det skal være en gal innstilling mener enkelte, å skrive for leserne. Det må være en uvane jeg har fått fra pressen. Jeg legger vekt på at diktene skal kunne leses av alle. Et dikt skal fortelle noe som ikke kan sies på prosa. Det

skal utvide grensene, gå videre der prosaen stopper.

Det gamle språket brukte mer bilder enn vi gjør nå, jeg er blitt så gammel at jeg husker hvordan folk snakket i ordspråk. Jeg har opplevd det gamle bygde-Norge – en helt annen tid. Da jeg flyttet fra Oslo la de trebrolegning på Karl Johan for å dempe bråket fra kjerrehjulene ... Dette er tider jeg er glad jeg har opplevd.

Bølger

– Alt går i bølger. Språket blir sløvere nå, folk blir sløvere. Jeg tror det er bildene som gjør det. Alle bildene som serveres ferdig-tygget gir fantasien dårligere levevilkår. Jeg er litt redd for hvordan det skal gå med fantasien og den skapende evnen. Dette er en bølge som vil vare en stund. Men kanskje blir vi trett av alle bildene, alle bølger følges av en reaksjon. Over-teknifiseringen ble fulgt av den grønne bølgen.

Og ordene vil fortsette. De dør ikke. Jeg er en gammel mann, jeg har sett mange bølger. Men ordene vil fortsette å leve.

MEST – –

Mest grusganger mest
singel og asfalt mest
flate fortauer og vindusspeilinger
fotgjengerfelter kjørefiler og trafikklys.
Mest skrivebordslamper og dossierer
tettskrevne
tynt papir og pling fra skrivemaskinen.
Mest sigarettglød og lave ord i en port
og små ekko som blir borte med bilene.
Mest avstander bak et ansikt –
tilbakeholdte

ord. Likegyldighet
– – – mest – –

(Headlines, 1969)

Intervjuet ble første gang publisert i Hamar Dagblad 6. juli 1985.

Vinduslys, øyemål og Rolf Jacobsens blikk

Jeg hadde nesten glemt intervjuet. Men da jeg leste det igjen, førti år etter at det ble gjort, kom dagen tilbake som et gammelt kart som brettes ut på bordet: den varme sommeren på Hamar, meg selv som tyve-åring, sommervikar i Østlendingen/Hamar Dagblad, på vei ut i verden, nylig tatt opp på forfatterstudiet i Bø. Dette var sommeren for alt det andre begynte.

Oppdraget fikk jeg på morgenmøtet noen dager i forveien. Per Flakstad, allerede erfaren journalist, var med som fotograf. Dette var i det analoge fotografiets tid, og redaksjonen var liten, som regel måtte man ta bildene selv. For en sommervikar betydde det at læringskurven var bratt, for alle bommertene kom jo på trykk dagen etter.

Redaksjonen hadde mørkerom, og der sto jeg ofte i lange sommerkvalder etter arbeidstid og så uskarpe, under- og overeksponerte bilder fra dagens oppdrag stige frem i fremkallingsvæsken. De andre i redaksjonen var hjelpsomme og tålmodige og lot meg gjøre feil, selv om det kostet både tid og fotopapir. Slik lærte jeg at det riktig nok er lurt å sende blitsen i taket for å unngå skarpe skygger (tips fra Håvard Lillebo), men også at det funker dårlig i Hamar domkirke, når det er prestens portrett som skal tas. Takhøyden var ubarmhjertig. Bratt læringskurve der også. Heldigvis er hukommelsen kort i avisverdenen.

Det var på dette oppdraget at Per Flakstad lærte meg portrettfotografering i vindus-

lys: få den du skal fotografere, bort til et vindu, og ta deg tid til å se hvordan lyset faller før du trykker på utløseren. Blender, lukkertid, kroppens små justeringer. Fotografi er en øvelse i å lese terreng med øynene, og i å vente til ansiktet faller til ro.

Jeg møtte opp til intervjuet overforberedt og anspent. Rolf Jacobsen var en slags halvgud for meg, allerede hjemme i den verden jeg selv bare skimtet konturene av. Jeg hadde sittet med diktsamlingene hans, visste at han nylig var blitt enkemann, og at en ny samling var på vei. Jeg kjente adressen, Skappels gate 2, visste hvordan togene drønnet forbi rett utenfor vinduet, Skibladnerbrygga på den andre siden av sporet, Skreiafjellene som lavt, gråblått bakteppe.

Jeg hadde sett for meg en form for poetisk distanse, et slags høvdingblikk. Det jeg møtte, var en gammel mann med sigarettpakke og notatbok i brystlommen. Før fotograferingen tok han på seg dressjakke og strøk hånden gjennom håret. Ikke for å posere, mer som en liten høflighet til anledningen.

Han tok raskt styringen over intervjuet. Det var ikke brått, bare selvsagt. På samme måte som Per hadde tatt ansvar for å lære meg fotografering, tok Rolf Jacobsen ansvar for å lære meg å intervju. Han var pressemann, og det merkes når en pressemann vil noe. Samtalen fikk tydelig retning, min oppgave var å følge den og notere. Han

skilte klart mellom det som var mellom oss og det som kunne stå i avisen.

Bokhyllene var fulle av bøker andre forfattere hadde sendt ham. Med et lunt smil fortalte han at kunsten lå i å være raskt ute med å sende takk for boken og skrive at man gledet seg til å lese. På den måten slapp man å si hva man egentlig mente. Jeg fikk meg ikke til å spørre om han leste dem.

Hamar-kartet han brettet ut og viste frem for fotografen, fra den gangen han jobbet i Gravdahls bokhandel, var tegnet på øyemål, med kroppen som måleinstrument. Det er en poetikk i seg selv, slående relevant i en tid der kart, med inntoget av kunstig intelligens, tegnes av maskiner som aldri går gatene, og som ikke har noen kropp, og ikke noe øyemål. Jeg merket hvordan han allerede hadde kartlagt alt rundt seg. Geografien, historiene, språket, blikket som følger byen i møtet med tidens bølger.

Øyemål og maskinblikk er ikke samme sak.

Det har gått førti år. Det Rolf Jacobsen uttrykte som sin største uro den varme sommerdagen i 1985, at bildene skulle gjøre fantasien lat, er mangedoblet nå. Det er ikke lenger bare bilder som produseres uten kropp, også tekstene skrives av maskiner uten ganglag og uten øyemål, også journalistiske tekster. Det gjør det vanskeligere å skjelve mellom det som er virkelig, og det som bare er simulert.

Hva ville han ha tenkt om alt dette? At sannheten og virkeligheten er i ferd med å glippe for oss? Kanskje ville han likevel hatt en viss sans for utviklingen. Sett muligheten i nye verktøy, slik kunstnere gjorde da fotoapparatet ble allemannseie, og en ny måte å avbilde verden på åpnet seg. Kanskje ville han ha ment at kunstig intelligens kan gi en

ny form for kartlegging, et nytt sett linjer på kartet.

Men jeg tror det ville ha uroet ham at slike kart er tegnet uten kropp, uten rytmen og blikket til en som faktisk har gått gatene og vet hvordan lyset faller. At GPS-linjen på mobilskjermen ikke er det samme som å orientere seg etter Mjøsa, etter togene som passerer, etter byens egne konturer sett fra bakkenivå. Det ville han ikke forvekslet. Han hadde sett mange bølger komme og gå, men han ville nok holdt fast ved at det egentlige terrenget bare trer frem for den som går det opp med egne skritt.

Når jeg tenker tilbake, ser jeg hvordan han, ved å styre intervjuet, også tegnet et slags kart over hvem jeg var. Han korrigerste, styrte og justerte uten å dominere. Det var ikke arroganse, bare gammel pressemannsvane, erfaringen til en som visste hvordan en samtale må formes for å bli lesbar. Han lærte meg at tekstens kart alltid tegnes sammen med leseren, og at man må kjenne terrenget godt nok til å vite hva som kan stå, og hva som må ligge mellom linjene. Jeg skjønnte det ikke da, men dette var et av mine første glimt av at skrijving er å fotgå terrenget i dialog med verden, ikke å holde monolog.

Da sommeren var over, tok jeg toget til Bø i Telemark og begynte på forfatterstudiet. Der lærte jeg først og fremst at jeg egentlig ikke visste stort, verken om litteraturen, meg selv eller om verden. Jeg måtte inn i litteraturens mørkerom og lære lukkertid og blenderåpning på nytt, bare med ord. Gradvis forsto jeg at man aldri kan tegne et kart over noe som helst uten å ha gått opp ruten selv, med kropp og blikk og forestillingskraft. Det tar et helt liv å øve seg på slikt.

MERETE MORKEN ANDERSEN er førsteamanuensis i faglitterær skrijving ved Universitetet i Sørøst-Norge, og skjønn- og faglitterær forfatter. I 2022 ble hun tildelt Kritikerprisen for romanen *Hav av tid*, i 2003 Amalie Skram-prisen. Hun har skrevet fagbøker om skrijving og litteratur, en biografi om Amalie Skram, og har nettopp avsluttet en bok om kunstig intelligens og skrijving.

GUDS HJERTE

Guds hjerte vet vi ikke,
men vi vet
noe som overstrømmer oss
som et regn over hendene.

Hans øyne ser vi ikke,
men vi ser
usynlig lys over alle ting
som i sommernatten.

Hans stemme hører vi ikke,
men vi finner
veier overalt og spor i hjertene
og stier med lavmælt lys.

(*Sommeren i gresset*, 1956)

I lavmælt lys

Første gang jeg leste Rolf Jacobsens *Sommeren i gresset* (1956), der diktet «Guds hjerte» står, var en lys sommerkveld, i kalenderåret omtrent så langt fra julekvelden som man kan komme. Boken ble liggende i vinduskarmen, oppslått på dette diktet. Sidene blafret stille i vinden, og gulnet langsomt av solen som skinte spesielt intenst disse dagene, av pollen og gatestøv og alt mulig annet som drev gjennom luften på Majorstua.

Boken så ut som sommer og sto perfekt til sin tittel, men diktet jeg har vært opptatt av, kjenner ingen årstid, selv om også dét har sommeren i seg.

«Guds hjerte» er et unnselig dikt – men plassert sentralt i boken. Diktet er tilsynelatende bygd opp rundt motsetninger: det vi vet, og det vi ikke vet; det vi ser, og det vi ikke ser; det vi hører, og det vi ikke hører.

«Guds hjerte», forteller Jacobsen, vet vi ikke hva er, men «vi vet / noe som overstrømmer oss». Guds øyne, fortsetter han, ser vi ikke, men «vi ser / usynlig lys over alle ting». Og Guds stemme, står det, hører vi ikke, men vi finner «stier med lavmælt lys». Men er egentlig dette motsetninger? – tenkte jeg etter hvert. Kanskje er det snarere en serie paradokser? Vi vet ikke, men vi vet. Vi ser ikke, men vi ser. Vi hører ikke, men vi hører.

Hva er det, ifølge diktet, vi vet og ikke vet? To ganger gjentar Jacobsen formuleringen «Guds hjerte», i tittelen og i første linje. Dét er det eksplisitte svaret diktet selv gir: «Guds hjerte» er det vi vet og ikke vet, men det er ikke åpenbart hva «Guds hjerte» betyr.

Om det er en religiøs erfaring eller fornemmelse Jacobsen beskriver, tror jeg

det er i vid forstand, som i at det finnes ting i livet som ikke kan bevises eller benektes eller settes på begrep, men som likevel preger tilværelsen. Det vet også den som ikke nødvendigvis tror på Gud, ikke vet om Gud. Når slutter for eksempel samtalen mellom to mennesker? Kanskje når en av dem dør, men mange har sikkert erfart at samtalen, også da, kan leve videre i ens eget indre, selv om den man var glad i, er borte, selv om ingen svarer – skjønt svare kan det vel til og med føles som de gjør av og til, i «et lavmælt lys», for å si det med Jacobsen.

«Guds hjerte» fortonte seg gradvis for meg som en beskrivelse av hvordan livet spiller seg ut i spennet mellom det konkrete og det abstrakte, og da ikke bare forstått som det materielle og det åndelige, den ytre og den indre verden. Det var noe ved utgangen av diktet – denne siste formuleringen: «stier av lavmælt lys» – som fikk meg til å gruble over de ulike måtene kunnskap kan skjule seg i oss på. Man kan ha ubevisst kunnskap om noe, altså vite noe uten at man er seg bevisst at man vet det, før man plutselig en dag, av en eller annen grunn, blir klar over det. Eller man kan ha taus kunnskap om noe, som når man ror, svømmer eller sykler: Man bare kan det, man vet hvordan det gjøres, men man er ikke nødvendigvis i stand til å forklare det man vet. Det sitter i kroppen.

Jeg kom til å tenke på gutten min som en sommerkveld – ja, også det var en sommer – sa til meg: «Mamma, du har ansvar.» «Ja», sa jeg, litt avventende. «Jeg har også ansvar», fortsatte han, «jeg har passet på en høytaler i barnehagen.» Han fortalte om den lille, bærbare høytaleren det var snakk om, så jeg skulle forstå ansvaret som var gitt ham, og så spurte jeg, siden han nå en

gang hadde nevnt det, hva han tenkte var mitt ansvar. «Du skal passe på oss, vel», sa han – og begynte å snakke om noe annet.

Han var blitt storebror noen uker tidligere, det var ikke så rart at han gikk og tenkte på sånt, og ikke så rart, sikkert, at jeg den gang forsto det hele innenfor rammen av at vår lille familie var i endring: Det var ikke lenger bare ham jeg skulle passe på, men et barn til, en liten jente, et «oss», og kanskje fornemmet han at han selv også hadde fått en å passe på – han som var blitt storebror.

Siden har det slått meg at episoden viser noe mer allment, nemlig at abstrakte begreper tidlig får feste i oss. Allerede som barn oppfatter man på et eller annet nivå hvordan ganske ulike situasjoner og handlinger kan bli bærer av det samme, og kan kalles ved samme navn, uten at en er blitt vist eller fortalt dette: Ansvar kan være å passe på en konkret ting, i utgangspunktet synlig for alle (for eksempel en høyttaler), men kan også ta form på mer komplekse måter – i det uoversiktlige livet mennesker imellom (som i forholdet mellom barn og foreldre).

I «Guds hjerte» forutsetter Rolf Jacobsen dette, tror jeg, at abstrakte begreper får feste i oss tidligere enn vi kanskje tror. Det er ingen plutselig åpenbaring han beskriver i diktet, men en slags tilstand: Vi vet ikke, og vi vet, fordi vi allerede er trent i denne måten å erfare på; vi kan se «usynlig lys over alle ting», fordi hverdagslivet allerede har gjort oss mottagelige for det.

Sommeren i gresset ble utgitt noen år etter at Jacobsen selv ble katolikk, og det kan godt hende at diktet ikke ville blitt skrevet uten denne erfaringen, men det er påfallende at ordet «jeg» ikke finnes i det. Forfatteren skriver ikke: «Jeg» vet og ikke vet, «jeg» ser og ikke ser, «jeg» hører og ikke hører. Han skriver «vi». Mer enn å utbasunere eller demonstrere egen tro ansporer han leseren til å spørre: Hva er tro? Hva vil det si å tro?

I dette lille diktet virker tro å være en form for tillit, tillit til at det finnes noe større enn en selv, men også til tilværelsen som sådan. Det er som om Jacobsen insisterer på en forbindelse mellom

religiøse visjoner og alminnelig persepsjon eller sansning, slik det finnes en lang tradisjon for ikke minst i amerikansk litteratur- og filosofihistorie. Dette er jo også et dikt fullt av sanseerfaringer: regnet, sommernatten, stiene. Jeg tenker på den amerikanske forfatteren Ralph Waldo Emerson som i *Representative Men* (1850) omtaler mennesket som «naturlig troende». «Vi», skriver også han, er overbeviste om at det går «en tråd gjennom alle ting, at verdener er tredd på denne tråden, som perler», og det er på grunn av denne tråden, mener han, at hendelser og mennesker – livet – åpenbarer seg for oss. Det innebærer blant annet at en del av det å være menneske, er å skape sammenhenger og å ha tillit til de sammenhengene som gir seg for oss. Verden er meningsfull – er det som om han sier – fordi den er meningsfull for akkurat deg.

Det kunne også stått i Rolf Jacobsens dikt: Vi er naturlig troende.

Et slikt perspektiv er både befriende og tyngende; befriende fordi vi ikke trenger å løse alle tilværelsens gåter, det holder å kjenne mening selv; tyngende fordi vi da nettopp må bære eget liv alene, ingen kan finne mening for oss.

I hvilken grad har denne ideen, at vi er naturlig troende, gjengklang i en tid som vår, der den enkeltes følelse av mangel på sammenheng har utallige varianter og sjatteringer? Det er lett å tenke på sin egen tid som enestående. Det blir ofte sagt at vi lever i en offentlighet som, ikke minst med den nye teknologien, er mer fragmentert enn noen gang, men jeg er ikke sikker på at vi i dag opplever medietrykket så annerledes enn tidligere tiders mennesker. Medievirkeligheten har alltid virket overveldende på ulike samtid. Det er medienes karakter.

Men kanskje opplever mange i dag – sterkere enn tidligere, det vet jeg ikke – at forbindelsen mellom det konkrete og det abstrakte er under press, at abstraksjonene i for stor grad styrer hvordan vi tar inn verden, enten det er telefonens algoritmer, psykologiens diagnoser eller KI-genererte bilder. Det bidrar ikke bare til at vi mister det konkrete av syne, med alle sine avvikende detaljer. Det uthuler også det

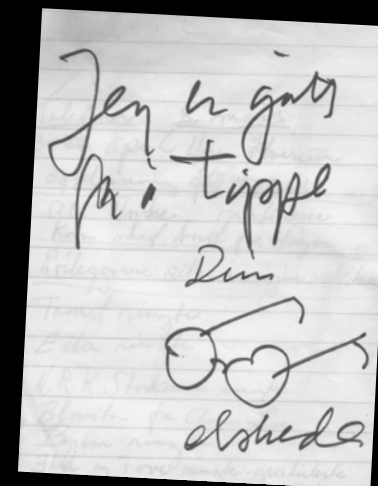
abstrakte. I møte med nyhetsfeeden på sosiale medier knytter det abstrakte seg til andre abstrakter, klikk etter klikk, i en evigvarende sirkulasjon av det abstrakte.

Det er en opplevelse som er vesensforskjellig fra den Rolf Jacobsen beskriver i «Guds hjerte», der det abstrakte er forankret i noe konkret: Det vi vet, og ikke vet, det vi ser, og ikke ser, det vi hører, og ikke hører, er noe den enkelte kjenner i seg selv. Det er en menneskelig erfaring – som også klinger med i leseren en sommerkveld, en høstmorgen, en dag i desember.

Teksten er tidligere publisert i *Julenatt 2024* (Vigmostad & Bjørke).

KAJA SCHJERVEN MOLLERIN er forskningsbibliotekar ved Nasjonalbiblioteket og kritiker i Klassekampen. Hun har doktorgrad i allmenn litteraturvitenskap med en avhandling om Susan Sontag. I 2012 ble hun kåret til Årets kritiker, samme år fikk hun Anders Jahres kulturpris. I 2019 ble hun tildelt Det norske akademis pris. Hennes siste bok heter *Kamerat livet* (2022) og er en samtalebok med Cecilie Løveid.

Fra Rolf til Petra.
Lapp funnet i notisblokk
i Skappels gate 2.

Vil du støtte Rolf Jacobsens Venner med din Grasrotandel?

Grasrotandelen er en ordning fra Norsk Tipping, hvor du som registrert spiller kan velge ett lag eller én forening som du ønsker å støtte – din grasrotmottaker. Vi oppfordrer deg til å støtte Rolf Jacobsens Venner!

Velkommen til Nordisk poesifestival | Rolf Jacobsen-dagene 2026!

Som nyansatt daglig leder for Nordisk poesifestival | Rolf Jacobsen-dagene er det meg en sann glede å kunne ønske velkommen til festival 5.–8. mars 2026! Svenske Ann Jäderlund er festivalpoet, og det er virkelig et fantastisk forfatterskap vi skal bli kjent med.

Ann Jäderlund er født i Stockholm og regnes som en av Sveriges mest originale og innflytelsesrike poeter. Hun debuterte i 1985 med *Vimpelstaden*, men det var med *Som en gång varit äng* (1988) hun for alvor ble kjent. Siden har hun skrevet dikt som har forbløffet, utfordret og begeistret lesere – med et språk som kan være gåtefullt, men som samtidig åpner seg med stor musikalitet, rytme og sterke bilder.

I diktene hennes får man oppleve hvordan språk og lyd, lys og farger, natur og følelser smelter sammen. Hun skriver om kjærlighet og ensomhet, om kroppen, øyet og blikket – alltid med en poetisk kraft som setter spor. Blant bøkene hennes finner vi *Mörker mörka mörkt kristaller* (1995), *Blomman och människobenet* (2003) og *djupa kärlek ingen* (2016), som ble nominert til Augustpriset. Hun har også gjendiktet Emily Dickinson til svensk i den kritikerroste utgivelsen *Gång på gång är skogarna rosa* (2012).

Festivalen åpner tradisjonen tro med en innholdsrik åpningsforestilling torsdag 5. mars i Hamar Teater. Det blir Pedro Carmona-Alvarez som holder årets Rolf Jacobsen-forelesning. Et knippe poeter leser tekster, og den lokale cellisten Siri Snorheim bidrar med musikken.

Videre følger et rikt og mangfoldig program. Fredag kan vi invitere til et møte med årets festivalpoet i Hamar bibliotek. Vi inviterer til et foredrag om Arnold Eidslott og Rolf Jacobsen, ved Jan Inge Sørbø. Eidslott og Jacobsen var samtidige, men er det noen forbindelse mellom dem? Vi gleder oss til å høre hva Sørbø har å si om dette.

Fredag kveld kommer den norsk-svenske musikktrioen Ævestaden til Hamar Teater. Den består av Eir Vatn Strøm, Levina Stor-åker og Kenneth Lien. Sistnevnte kommer fra Lillehammer. Trioen spiller nykomponert og tradisjonell musikk med både tradisjonelle og moderne instrumenter (lyre, fele, munnharpe, langeleik, kantele, vokal og elektronikk). De lager musikk som tar for seg store temaer som liv og død, bevissthet og underbevissthet. Gjennom denne unike inngangen til musikken lager trioen et særegent lydbilde, og et tidløst og harmonisk poetisk rom.

Lørdagen, festivalens hoveddag, består

FOTO: PRIVAT

Ann Jäderlund, årets festivalpoet i 2026.

blant annet av den faste programposten «Hva er poesi?», der vi stiller tre poeter nettopp dette evig aktuelle spørsmålet.

Gjennom festivalens løp vil vi presentere et arsenal av ulike programposter i Hamar Teater, Hamar bibliotek, hos Jernbanemuseet og Vinyl & Kaffe. Vi runder av lørdagen på sedvanlig vis med Nordisk poesifest i Hamar Teater. Her samles kremen av nordiske poeter til lesninger, med musikalske innslag av pianist Øystein Skar.

Søndag er siste festivaldag. Vi starter dagen med Poesigudstjeneste i Hamar domkirke. Det blir program i Kunstbanken senter for samtidskunst. Og til slutt: en musikalsk høydare ved Sigurd Hole, som har skrevet ny musikk til Rolf Jacobsens dikt. Dette urforefører han sammen med musikerkollegene Frode Haltli og Helga Myhr i Hamar Teater.

Torsdag 5. februar blir det programslipp hos Gravdahl Bokhandel. Hold av datoen!

Velkommen til festival i 2026!

NORA ASCHIM er daglig leder for Nordisk poesifestival | Rolf Jacobsen-dagene.

FOTO: JONAS JEREMIASSEN TOMTER

Rolf Jacobsens fødselsdag

markeres 8. mars på tradisjonelt vis med et arrangement ved Nils Aas' Jacobsen-byste utenfor Skappels gate 2 kl. 13. Det blir tale ved Inga Live Kippersund, daglig leder for Hamar Teater, og diktlesning ved Tore Stenersen.

Om medlemskap

Medlemskap i Rolf Jacobsens Venner koster kr 300 per år. Skoleelever og studenter betaler halv pris. Som medlem får du tilsendt medlemsbladet *Signaler* to ganger i året, og du kan bl.a. kjøpe billetter til Nordisk poesifestival | Rolf Jacobsen-dagene til redusert pris. Se nettsidene våre for mer informasjon om foreningen og medlemsfordeler.

Send e-post til
post@rolf-jacobsen.no
eller betal til
konto 1800 15 43497.
Husk å oppgi navn og adresse.

Vil du vite mer om Rolf Jacobsen og hans diktning?

Rolf Jacobsens Venner kan tilby kåserier, foredrag og byvandring for store og små grupper i lag, foreninger, bedrifter og skoleverk.

Ta kontakt for nærmere avtale:
post@rolf-jacobsen.no eller
Eva Arnseth, telefon 951 41 625.

Rolf Jacobsens svar til Karolines norskoppgave

► På baksiden av fotografiet står det skrevet:
«Hilsen til Karoline B fra Rolf Jacobsen».

Til Karoline Bergsodden

Hvorfor ble du forfatter?

Jeg er av yrke journalist/avismann – som av og til har sendt ut en diktsamling (i alt 12). Men jeg har lest mye og reist mye og har mange interesser. Jeg syntes jeg fikk uttrykt meg bedre gjennom dikt enn gjennom prosa.

Hvorfor skriver du lyrikke framfor prosa?

I et dikt kan du si ting som du aldri får fram i prosa. Kortere, skarpere. – To sider prosa kan du få sagt med 8-10 linjer i et dikt. Og du kan få sagt ting – underforstått, og ved å snu på ordene, som du ikke kan si i prosa. Språkene har ikke mange nok ord til å gjengi alt du ser og tenker. Derfor har du også musikk og malerkunst og matematikkens tegn i språk.

Hvor får du inspirasjonen fra?

Jeg liker ikke ordet «inspirasjon». Men det kan være opplagt og mottakelig for inntrykk og tanker – eller ikke. Jeg er nok så nysgjerrig at jeg følger med i det meste som skjer. – En lang reise, en god bok eller et interessant menneske å snakke med kan inspirere (om du ser).

Hvilket av diktene dine setter du mest pris på?

Vurdelig å si. De fleste diktere bruker å si... Det siste diktet som jeg skrev. Men jeg tror jeg vil svare. Diktet «Den lille bonden» – som visstnok står i den nest siste boka mi.

Hilsen
Rolf Jacobsen

– Det var veldig stas å kunne legge ved svaret fra Rolf Jacobsen til en særoppgave i norsk, forteller Karoline (Bergsodden) Hartmann. Det var i 8. klasse ved Brumunddal ungdomsskole 1988/89 at elevene fikk i oppgave å skrive om en forfatter. Karoline ønsket å stille spørsmål direkte til en levende forfatter, og tok sjansen på å sende brev med noen spørsmål til Rolf Jacobsen. Stor var spenningen da brevet med svar fra forfatteren lå i postkassa. Stolt kunne hun levere oppgaven med brevet som vedlegg. Og heldigvis har hun tatt vare på brevet hun fikk fra Rolf Jacobsen, slik at vi kan dele det med leserne i denne utgaven av *Signaler*.

Til Karoline Bergsodden

– Hvorfor ble du forfatter?

– Jeg er av yrke journalist/avismann – som av og til har sendt ut en diktsamling (i alt 12). Men jeg har lest mye og reist mye og har mange interesser. Jeg syntes jeg fikk uttrykt meg bedre gjennom dikt enn gjennom prosa.

– Hvorfor skriver du lyrikke framfor prosa?

– I et dikt kan du si ting som du aldri får fram på prosa. Kortere, skarpere. – To sider prosa kan du få sagt med 8-10 linjer i et dikt. Og du kan få sagt ting – underforstått, og ved å snu på ordene – som du ikke kan si i prosa. Språkene har ikke mange nok ord til å gjengi alt du ser og tenker. Derfor har du også musikk og malerkunst og matematikkens tegnspråk.

– Hvor får du inspirasjonen fra?

– Jeg liker ikke ordet «inspirasjon». Men du kan være opplagt og mottakelig for inntrykk og tanker – eller ikke. – Jeg er nokså nysgjerrig av meg – altså vitebegjærlig og følger med i det meste som skjer. – En lang reise, en god bok eller et interessant menneske å snakke med kan «inspirere» (som du sier).

– Hvilket av diktene dine setter du mest pris på?

– Vanskelig å si. De fleste diktere bruker å svare «Det siste diktet som jeg skrev». Men jeg tror jeg vil svare. Diktet «Den lille bonden» – som visstnok står i den nest siste boka mi.

Hilsen
Rolf Jacobsen

**ROLF
JACOBSENS
VENNER**

rolf-jacobsen.no

Sett
av
dagene!

**NORDISK
POESI-
FESTIVAL**

ROLF
JACOBSEN-
DAGENE

nordiskpoesifestival.no

Hamar | 5.-8. mars 2026